

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
43

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-36-2

BRNO 2002

„Sever“. Novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Některé objekty záchranného výzkumu (viz kap. Doba bronzová) byly pravděpodobně recentní, z průběhu 18.-20. století. Řada obdélných jam jsou pozůstatky stělnice, která zde fungovala v průběhu 2. světové války.

Zdeněk Čizmář, ÚAPP Brno

Resumé:

Hrušovany nad Jevišovkou (Bez. Znojmo), Nám. Míru. Jüngere Burgwallzeit, Mittelalter. Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

Hrušovany nad Jevišovkou (Bez. Znojmo), „Sever“. Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

Obr. 9. Ivančice. I - místo nálezu.
Ivančice. I - Fundort.

IVANČICE (okr. Brno-venkov)

Intravilán města. Novověk. Kulturní vrstva. Záchranný výzkum.

Při sledování výkopů pro uložení kabelů fy SELF SERVIS, s.r.o., byla v bezejmenné spojení mezi ulicemi Horní Hlinky - Hřbitovní a U Cihelny zjištěna kulturní vrstva, datovatelná zlomky keramických nádob, kachlů, cihel apod. do 16. až 17. století. Datovací materiál byl získán především z výhozu, vlastní výkop byl natolik úzký (méně než 0,5 m), že nedovoloval podrobnější průzkum a dokumentaci profilů. Bylo však zřejmé, že výkop (hl. cca 0,7 m) nedosáhl rostlého geologického podloží, takže skutečnou mocnost kulturního souvrství ani jeho kompletní datování nebylo možné určit. Význam nálezu spočívá v tom, že se zřejmě poprvé podařilo přesněji lokalizovat svobodný dvůr na Hlinkách, jehož existence je bezpečně doložena od 15. st., kdy byl nazýván Bohunkovský podle majitelky Bohunky z Pernštejna. V roce 1639 jej koupil patrně nejznámější držitel Jan Komínek z Engelhuzu, hejtman na hradě Veverčí. Později na místě dvora vznikla hospoda Na Bačkoře. Z písemných pramenů bylo dosud známo pouze to, že dvůr

stával před Kounickou branou naproti kapli Nejsvětější Trojice (Kuča 1997, 505).

Martin Geisler, ÚAPP Brno

Literatura:

Kuča, K. 1997: Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku. Praha, 505.

Resumé:

Ivančice (Bez. Brno-venkov), Intravillan der Gemeinde. Neuzeit (16.-17. Jh.). Kulturschicht. Rettungsgrabung.

KARVINÁ (k. ú. Fryštát, okr. Karviná)

Ul. Pivovarská. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum

Záchranný výzkum vyvolaný rekonstrukcí ulice a výstavbou nových inženýrských sítí v historickém jádru města proběhl ve dnech 10.-17. 10. 2001. V trase kabelovodu pod vozovkou na ulici Pivovarské v SZ části města (SPÚO akce č.22/01) bylo zjištěno několik zahloubených objektů z 13/14. až 18. stol. Nejstarší nálezovou situací představovala křivá stavba, z které se podařilo zachytit dvě křivé jámy. Oporu stěn objektu tvořil mělký žlábek pro uložení trámy. Úplně byla zachycena jedna z kratších stěn stavby a částečně i jedna delší. S tímto objektem patrně souvisela sídlištní jáma k. 514 s nečetnými keramickými nálezy, částečně prozkoumaná poblíž jeho kratší západní stěny. Po zániku křivé stavby byla celá situace překryta nesouvisle dochovaným štětem s bohatými keramickými a osteologickými nálezy ze 14. století.

Stejný časový horizont reprezentovaly nálezy z částečně zkoumané větší jámy k. 503 nepravidelného půdorysu s vyšší koncentrací uhlíků v zásypu. Již zaplněnou jámu rovněž překryl štět, na který nasadily subrecentní přemístěné vrstvy pod vozovkou. Vyjma tyto situace byly zkoumány další tři sídlištní jámy (k. 500-502), z nichž jáma k. 500, odkrytá v ústí ul. Pivovarské do ul. Sv. Čecha, poskytla zajímavý soubor zlomků komorových reliéfních kachlů s heraldickým motivem z 2. pol. 17. stol. Nálezové situace na ul. Pivovarské dokládají intenzivní sídlištní aktivity v příhradebním prostoru SZ části Fryštátu.

Ul. Fryštátská. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum

Na ulici Fryštátské, která ve středověku spojovala náměstí s jednou z městských bran, narušil výkop pro kanalizaci souvrství komunikačního charakteru o mocnosti 1,2-1,4 m. Dokumentace stěn výkopu a ovzorkování jednotlivých vrstev proběhla dne 4. 9. 2001 (PÚO akce č. 17/01). Na svažitě podloží, tvořené šedožlutým jílem, nasadala

tmavohnědá jílovitá vrstva k. 108 o mocnosti až 0,5 m, která směrem k východu vyklíňovala. Obsahovala četné odštěpky a odřezky dřev. Několik keramických fragmentů umožňuje datování jejího vzniku do 13./14. stol. – 1. pol. 14. stol. Při bázi této vrstvy byl ve stěně výkopu patrný podélně položený kmen, zaznamenaný byly i dva hrotité kolíky zapuštěné do podloží. Povrch vrstvy k. 108 byl zpevněn štětem. Z dalších, většinou vyrovnávacích vrstev se nepodařilo získat datovatelné nálezy, v případě k. 105 se jednalo o další zpevnění štětem.

Michal Zezula, SPÚ Ostrava, arch. odd. Opava

Resumé:

Karviná-Fryštát (Bez. Karviná), Pivovarská Str. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

Karviná-Fryštát (Bez. Karviná), Fryštátská Str. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

KOPŘIVNÁ (okr. Šumperk)

Nový hrad. Hrad. Středověk. Záchranný výzkum.

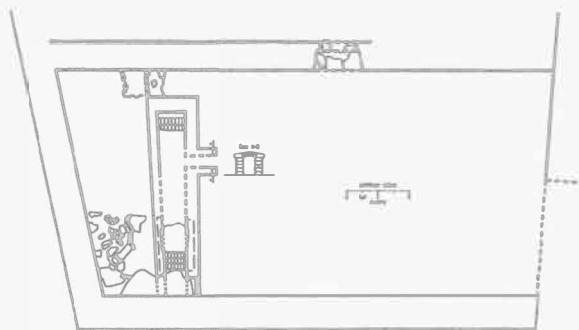
Ruina Nového hradu leží na ostrohu vybíhajícím západním směrem nad úzké údolí řeky Moravy. Jedná se o úctyhodnou fortifikaci, jejíž hradby zabíraly maximální prostor 300x100 m. Ve zdech velmi intenzivně hlodá zub času a stojíme prakticky před okamžikem, že většina doposud stojících, ale silně narušených zdí velmi brzy spadne. Proto se ustavil Spolek přátel Nového hradu u Hanušovic a ve spolupráci s obecním úřadem v Koprivné a pod kontrolou orgánů státní památkové péče zahájil sanaci vydrolených a bortících se hradeb. Členové spolku si vybrali nejvíce ohrožené místo v prostoru tzv. druhé brány a zde v rámci odlehčení zdí provedli v letech 1999-2001 menší záchranný archeologický výzkum.

Za dnešního stavu poznání je velmi obtížné datovat počátky výstavby hradu, první jistou zmínku klade M. Plaček k roku 1374, kdy je Václav z Mladějova a Radičova uváděn vedle funkce zemského pronotáře také jako purkrabí Nového hradu. Vlastivědná literatura z první poloviny minulého století uváděla jako nejstarší zprávu z roku 1417. Hrad s úspěchem přežil období husitských zmatků, ale osudným se pro něj stal další z velkých konfliktů střední Evropy v 15. století. Jeho poslední držitel Jiří Tunkl z Brníčka a Zábřeha stál ve válce mezi Matyášem Korvínem a Jiřím z Poděbrad na slabší straně, a proto k destrukci Nového hradu došlo v roce 1471 za ofenzivy uherského vojska proti Tunklům. Archeologický výzkum nemůže blíže stanovit dobu destrukce, množství nálezů při odkryvu však dokládá, že útok byl velmi prudký, po dobytí hrad hořel bez hašení a později také nikdo nešel vyhrabat přepálené železné předměty. K roku 1504 se již Nový hrad připomíná jako "hrad pustý". Pohyb v prostorách hradu dokládá groš Vladislava

II. Jagelonského, datovaný dle řezače želez Jíšy do let 1479-1494.

Dle současných znalostí se hrad skládá ze dvou částí, které vznikly zhruba ve třech fázích. Na nejvyšším místě ostrožny, oddělené dvěma příkopy, je samotné jádro s mimofádně úspornou bergfrítovou dispozicí, kterou lze zařadit do druhé poloviny 13. nebo počátku 14. století. Druhá, nejdůležitější fáze výstavby je kladena do let 1360-1375 a hrad při ní dostal první a druhý okruh opevnění, šest velkých hranolových dovnitř otevřených věží. Pravděpodobně koncem 14. nebo počátkem 15. století nabyl hrad na západě a severozápadě další pás opevnění, zesílený drobnými dovnitř otevřenými hranolovými baštami, které nahradily starší dřevěnou palisádu.

Archeologická situace byla v prostoru druhé brány dosti složitá, díky tzv. pompejské situaci se dochovalo velké množství železných předmětů, zejména hřebů k uchycení konstrukce srubu a šindelů na střeše. Po odkrytí strážnice na Novém hradu si budeme muset opravit zažitou představu o tom, že ve středověku bylo železo vzácné. Dokladem je jednoduchý pilník o hmotnosti 1,3 kg, pro který nenacházíme v současném nálezovém fondu ve střední Evropě období.

Obr. 10. Koprivná, Nový hrad. Pádorys odkryté strážnice.

Koprivná, Nový hrad. Grundriß der freigelegten Wachstube.

Prostor strážnice má lichoběžníkovitý tvar o rozměrech 14-16x7,3-7,5 m a prochází se jím druhou branou do vlastního hradu (menší brankou v severní stěně). Účelové objekty se nacházely při západní obvodové zdi, archeologicky se podařilo vydělit dvě fáze. Nejprve zde existovalo zajímavé otopné zařízení. Tvořil jej kanálek v délce 740 cm, jeho vnější šířka v severní části byla 160 cm, vnitřní pak 90 cm, v jižní části, silně poškozené, 140 cm a vnitřní 70 cm. Na několika místech se dochovala cihelná klenba. Do otopného zařízení se přikládalo z východní strany otvorem o šířce 85 cm, odvod kouře se nepodařilo ve složitě nálezové situaci nalézt. Dnes je velmi obtížné stanovit, kdy bylo

PŘEHLED VÝZKUMŮ 43 (2001)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: infor@iabrno.cz http://www.iabrno.cz
Odpovědný redaktor:	Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Bakázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, PhD., PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Alice Del Maschio, Miroslav Lukáš
Jazyková úprava:	PhDr. Jan Balhar, CSc.
Na titulním listě:	Plastika medvěda z Pavlova (kresba J. Svoboda); letecký snímek Mušova a Pálavy (foto O. Šedo)
Tisk:	BEKROS
Náklad:	350 ks

© 2002 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00